

Vergaderjaar 2023–2024

36 410 XVII

Vaststelling van de begrotingsstaat van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) voor het jaar 2024

C

VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING¹

Vastgesteld 26 maart 2024

Het wetsvoorstel heeft de commissie aanleiding gegeven tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Inleiding

De leden van de **BBB**-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel aangaande de Begrotingsstaat Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 2024. Zij hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de **SP**-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende begroting en betreuren ten zeerste het feit dat de regering door zal gaan met het betalen van de eerstejaars asielopvang uit het ODA-budget, hetgeen ten koste gaat van de gelden die hard nodig zijn voor belangrijke vormen van ontwikkelingssamenwerking en voor humanitaire hulp. Zij hebben nog de een aantal vragen over de begroting. De leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA** en **D66** sluiten zich aan bij de vragen van de **SP**-fractie.

De leden van de **PvdD**-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel aangaande de Begrotingsstaat Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 2024. Zij hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

¹ Samenstelling:

Oplaat (BBB), Croll (BBB), Marquart Scholtz (BBB), Goossen (BBB), Van Gasteren (BBB), Karimi (GroenLinks-PvdA), Roovers (GroenLinks-PvdA), Crone (GroenLinks-PvdA), Martens (GroenLinks-PvdA), Thijssen (GroenLinks-PvdA), Petersen (VVD) (*voorzitter*), Vogels (VVD), Van Ballekom (VVD), Van Toorenburg (CDA), Prins (CDA), Belhirsch (D66), Moonen (D66), Van Strien (PVV), Koffeman (PvdD), Van Bijsterveld (JA21), Van Apeldoorn (SP), Huizinga-Heringa (CU) (*1° ondervoorzitter*), Dessing (FVD) (*2° ondervoorzitter*), De Vries (SGP), Hartog (Volt), Van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL)

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De begrotingsstaat Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 2024 t/m 2027 laat zien dat het kabinet ruim € 1,7 miljard meer investeert aan uitgaven t/m 2027, van € 3,6 miljard naar € 5,3 miljard, zo constateren de leden van de BBB-fractie. Zij vragen de regering of dit uitgavenpatroon wel voldoende opweegt, tegen het niet behalen van de 2% NAVO-norm waaraan Nederland inmiddels zou moeten voldoen?

Volgens de leden van de BBB-fractie dienen de vrede en veiligheid van Nederland voorop te staan, alvorens in het kader van ontwikkelings-samenwerking dergelijke investeringen elders te doen. Deze leden maken zich met name zorgen over de berichten die de laatste tijd in de media zijn verschenen dat er gelden voor ontwikkelingssamenwerking in verkeerde handen terecht komen, zoals bij terroristische groeperingen als Hamas en Hezbollah. Maar ook bij organisaties als de UNRWA (Organisatie van de Verenigde Naties voor hulpverlening aan Palestijnse vluchtelingen in het Nabije Oosten) zouden deze gelden gebruikt worden om conflicten te subsidiëren in plaats van deze ter beschikking te stellen voor hulpverlening aan vluchtelingen, zo lezen de leden van de BBB-fractie.

Heeft de regering er voldoende zicht op dat deze gelden bij bonafide hulporganisaties terecht komen? Zo nee, welke maatregelen gaat de regering nemen om deze omissies in de toekomst te voorkomen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

In de eerste plaats hebben de leden van de SP-fractie vragen over het stopzetten van de financiering van UNRWA, en dit in een tijd dat als gevolg van de oorlog van Israël tegen Gaza de humanitaire noden van de Palestijnse vluchtelingen in de Gazastrook groter zijn dan ooit en er inmiddels, ook volgens de VN, een hongersnood dreigt door de inzet van honger als wapen door Israël, zoals ook geconstateerd door de Hoge Vertegenwoordiger van de Unie, de heer Borrell. Wil de regering nog steeds het onderzoek naar UNRWA afwachten nu ook de Europese Commissie, Zweden, Canada en recentelijk Australië hun financiële steun aan de UNRWA beginnen te hervatten? Hoe reflecteert de regering op het hervatten van de steun door deze landen en de Europese Commissie en hun argumenten hiervoor? Zo heeft Australië de financiering van UNRWA hervat omdat volgens «advocaten van de Australische regering is gebleken dat UNRWA geen terroristische organisatie is», aldus de Australische Minister van Buitenlandse Zaken.² Canada en Zweden hebben besloten de hulp te hervatten nu UNRWA heeft toegezegd medewerkers strenger te controleren, onder andere met deskundigen vanuit de Europese Unie die zullen toezien op het screeningproces van medewerkers.³ En tenslotte heeft de Europese Commissie besloten een groot deel van de eerder bevroren donorgelden voor UNWRA vrij te geven, mede omdat de Eurocommissaris crisismanagement geen bewijs heeft ontvangen voor de beschuldigingen van Israël.⁴ De leden van de SP-fractie vragen de regering hoe zij voornoemde argumenten wegen en of deze recente ontwikkelingen nog tot een andere weging (kunnen) leiden voor de regering ten aanzien van het hervatten van de financiering

² Tjarda van der Spek, «Australië hervat de financiering van Palestijnse VN-organisatie», *NRC* 15 maart 2024 <https://www.nrc.nl/nieuws/2024/03/15/australie-hervat-de-financiering-van-palestijnse-vn-organisatie-a4193166?t=1710919748>.

³ Julia Vié, «Canada en Zweden hervatten betalingen aan Palestijnse VN-organisatie» *NRC* 9 maart 2024 <https://www.nrc.nl/nieuws/2024/03/09/canada-en-zweden-hervatten-betalingen-aan-palestijnse-vn-organisatie-a4192557>.

⁴ Isabel Bolle, «Brussel geeft groot deel donorgelden UNRWA vrij» *Trouw* 1 maart 2024 <https://www.trouw.nl/buitenland/brussel-geeft-groot-deel-donorgelden-unrwa-vrij~bd9e6955/>.

van UNRWA op korte termijn, en zo nee, waarom niet? En in hoeverre maakt de toenemende dreiging van grootschalige hongersnood onder de bevolking van Gaza nog een verschil voor de afweging van de regering in dezen?

Tenslotte betreuren de leden van de SP-fractie de voorgenomen bezuinigingen op het gebied van seksuele en reproductieve rechten, gezondheid van vrouwen, en vrouwenrechten, en vragen de regering hoeveel er nu precies bezuinigd wordt in de voorliggende begroting, wat de reden is voor het doorvoeren van deze bezuiniging en wat de gevolgen ervan zijn. Kan de regering aangeven welke projecten op dit belangrijke terrein nadelige gevolgen hiervan zullen ondervinden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie stellen vast dat de United Nations International Organization for Migration heeft berekend dat er de komende 26 jaar 1,5 miljard klimaatvluchtelingen wereldwijd een migratiestroom zullen voeden.⁵ De Wereldbank becijferde dat naar verwachting in de zes werelddelen die zij onderzocht, in die periode 216 miljoen mensen zich wegens klimaatproblemen zullen gaan verplaatsen, en met name een trek naar de grote steden zullen gaan veroorzaken.

Als de hitte, water en voedseltekorten zodanig toenemen dat die landen onleefbaar worden, is te verwachten dat de migranten zich zullen gaan verplaatsen naar gebieden waar nog wel een leefbare situatie aan de orde is.⁶ Gedurende de laatste tien jaar volgens de rapportage van de VN stormen, vloedgolven, droogte en andere weer-gerelateerde rampen verantwoordelijk voor gedwongen migratie van meer dan 21 miljoen mensen. In 2030, dus over nog geen zes jaar, zal volgens het rapport 50% van de wereldbevolking in kustgebieden leven die te maken krijgen met vloedgolven, stormen en tsunami's. In Bangladesh, waar een derde van de bevolking leeft aan de zinkende laagliggende kust, wordt de situatie onleefbaar, zo constateren de leden van de PvdD-fractie. Meer dan dertien miljoen Bengalezen zullen in 2050 het land hebben verlaten.

In haar studie «Nomad Century»⁷ wijst onderzoekster Gaia Vince er op dat de bevolkingsgroei in de komende decennia vooral zal plaatsvinden in de tropische werelddelen die het zwaarste getroffen worden door de klimaatramp zodat bewoners op zoek zullen gaan naar levensruimte elders.

Het noordelijk halfrond zal juist de gevolgen ondervinden van een enorme vergrijzing en behoefte hebben aan het aantrekken van migranten, zo stellen de leden van de PvdD-fractie. Deelt de regering het oordeel van de leden van de fractie van de PvdD dat als op tijd op die twee door Vince besproken ontwikkelingen door alle betrokken landen wordt ingespeeld, er een goede kans is om een vluchtelingenramp en door de klimaatramp veroorzaakte oorlogen te voorkomen?

Is de regering bereid om met een nota te komen over de migratiecrisis die dreigt als de klimaatcrisis doorzet? Welke rol zal Nederland kunnen spelen

⁵ IOM, «People on the Move in a Changing Climate – Linking Policy, Evidence and Action», 20 oktober 2022 <https://publications.iom.int/system/files/pdf/PUB2022-094-L%20COP27%20Policy%20paper%2020Oct22%20Final.pdf>

⁶ IOM, «Groundswell Part 2: Acting on Internal Climate Migration», 13 september 2021, <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/2c9150df-52c3-58ed-9075-d78ea56c3267>.

⁷ Gaia Vince, «Nomad Century: How Climate Migration Will Reshape Our World», 2022.

om in Europees verband een beleid te ontwikkelen dat leidt tot implementatie van aanbevelingen van de United Nations International Organization for Migration? Is de regering bereid om te laten onderzoeken of er een vluchtelingenverdrag moet komen dat de positie regelt van klimaatvluchtelingen en de Kamer over de uitkomst daarvan te informeren, zo vragen de leden van de PvdD-fractie?

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking zien de nota naar aanleiding van het verslag met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag zo spoedig mogelijk.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Petersen

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Van Luijk